

Stockholms
stad

Sysselsättning inom socialpsykiatri

September 2020
Dnr: 1.7.2-520/2020

Sysselsättning inom socialpsykiatri
September 2020

Utgivningsdatum: 22 september 2020
Utgivare: Socialförvaltningen
Kontaktperson: Paulina Slazak

Sammanfattning

Sysselsättning enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, är en biståndsbedömd insats inom socialpsykiatri i Stockholms stad. Insatsen ingår i valfrihetssystemet, vilket innebär att den enskilde som får ett biståndsbeslut om en insats kan välja bland de verksamheter som finns i valfrihetssystemet.

Vid utredning av en ansökan om sysselsättning är det av stor vikt att definiera syftet och målet med insatsen tillsammans med den enskilde. Sysselsättning som insats kan ha flera olika syften för enskilda individer. Det övergripande syftet är att på ett eller annat sätt främja den enskilde i dennes individuella återhämtningsprocess. Sysselsättning kan beviljas i syfte att bryta isolering, tillgodose den enskildes behov av social samvaro och meningsfull vardag samt främja den enskildes delaktighet i samhället. Sysselsättning kan också ha ett tydligt arbetsförberedande syfte för personer som har en målsättning att närma sig och på sikt etablera sig på arbetsmarknaden.

I 2019 års socialtjänstrappport framgår att de personer som hade biståndsbedömd sysselsättning under 2019 var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Majoriteten av deltagarna på sysselsättning är mellan 55 och 64 år.

I dialog med chefs- och tillämpningsnätverk inom socialpsykiatri samt med brukarorganisationer kan det konstateras att det finns ett glapp mellan Arbetsförmedlingens insatser och de verksamheter som finns inom arbetsmarknadsförvaltningen och sysselsättningsinsatsen inom socialpsykiatri. Glappet består i att det många gånger finns ett större stödbehov hos dessa individer än vad Arbetsförmedlingen och stadens Jobbtorg kan tillhandahålla, samt att de sysselsättningsverksamheter som finns inom socialpsykiatri inte är tillräckligt inriktade gentemot arbetsmarknaden. Det behöver säkerställas att det finns tillgängliga sysselsättningar inom socialpsykiatri även för den yngre målgruppen med exempelvis tydligare inriktning mot arbetsmarknaden än vad det gör i dagsläget.

Det finns därmed ett behov av en ny/anpassad biståndsbedömd insats inom socialpsykiatri för att möta de stödbehov som finns för personer i målgruppen som vill närma sig arbetsmarknaden. Den insatsen skulle syfta till att ha ett starkare fokus på arbetsrehabilitering för personer som behöver individuellt stöd att

Sysselsättning inom socialpsykiatri

4 (17)

närma sig och på sikt etablera sig på arbetsmarknaden, genom exempelvis IPS-metoden (individual placement and support) som rekommenderas i nationella riktlinjer för schizofreni och schizofreniliknanden tillstånd.

För att definiera sysselsättning som insats samt förtydliga vilken typ av verksamheter som ska ingå och ytterligare klargöra syftet med insatsen föreslår socialförvaltningen följande:

- Att den sysselsättning som främst beviljas i syfte att tillgodose individers behov av social samvaro och meningsfulla vardagsaktiviteter särskiljs från den sysselsättning som beviljas i syfte att möjliggöra för den enskilde att närma sig arbetsmarknaden. Detta genom att införa en ny form av sysselsättning med starkare fokus på arbetsrehabilitering. Förtydliganden behöver då ske i riktlinjer och andra styrdokument. Det behöver även klargöras i vilken form denna tjänst ska upphandlas. Denna fråga behöver utredas tillsammans med enheten för juridik, upphandling och föreningsstöd på socialförvaltningen samt juridiska avdelningen och ansvarig controller på stadsledningskontoret.

- Att göra en översyn av ersättningssystemet inom sysselsättning och att socialförvaltningen tillsammans med kommunstyrelsen ges i uppdrag utreda frågan huruvida en annan ersättning kan vara aktuell för de mer socialt inriktade sysselsättningsverksamheterna. Detta då det kräver andra resurser av utföraren att arbeta med ett arbetsrehabiliterande fokus utifrån exempelvis IPS (individual placement and support) än de verksamheter som syftar till att skapa social samvaro och meningsfulla vardagsaktiviteter för de enskilda deltagarna.

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Uppdraget och rapportens syfte	6
2. Sysselsättning inom socialpsykiatri	7
2.1 Sysselsättning i socialtjänstlagen	7
2.2 Sysselsättning som insats och begrepp	7
2.3 Sysselsättning i uppdragsbeskrivningar och förfrågningsunderlag	8
2.4 Ersättningsmodellen inom sysselsättning	9
2.5 Socialpsykiatriens målgrupp och sysselsättning	9
2.6 Återhämtning och sysselsättning	11
2.7 Alfa och IPS-programmet	11
3. Slutdiskussion	13
3.1 Sysselsättning i förhållande till nationella och lokala mål för funktionshinderpolitiken	13
3.2 Behov av utveckling av sysselsättning som insats	14
3.3 Socialförvaltningens förslag	16

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sysselsättning enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, är en biståndsbedömd insats inom socialpsykiatri i Stockholms stad. Insatsen ingår i valfrihetssystemet, vilket innebär att den enskilde som får ett biståndsbeslut om en insats kan välja bland de verksamheter som finns i valfrihetssystemet. Den enskilde väljer mellan kommunala enheter, entreprenader och enskilt drivna verksamheter som är godkända att ingå i valfrihetssystemet.

Sysselsättning som insats kan ha flera olika syften för enskilda individer. Det övergripande syftet är att på ett eller annat sätt främja den enskilde i dennes individuella återhämtningsprocess.

Sysselsättning kan beviljas i syfte att bryta isolering, tillgodose den enskildes behov av social samvaro och meningsfull vardag samt främja den enskildes delaktighet i samhället. Sysselsättning kan också ha ett tydligt arbetsförberedande syfte för personer som har en målsättning att närma sig och på sikt etablera sig på arbetsmarknaden.

Sysselsättning beviljas i regel främst till personer inom socialpsykiatriens målgrupp, mellan 20 till 64 år. Det förekommer dock att personer under 20 år samt personer över 64 år beviljas sysselsättning. Det är därför av stor vikt att utförandet i sysselsättningsverksamheterna tillhandahåller ett individuellt anpassat stöd utifrån den enskildes förutsättningar och målsättningar.

1.2 Uppdraget och rapportens syfte

I budget 2020 gavs socialförvaltningen följande uppdrag:

”Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda vilken typ av insatser som ska räknas till sysselsättningsverksamhet inom socialpsykiatri.”

Rapporten syftar till att förtydliga och problematisera kring insatsens syfte och målgrupp. Rapporten belyser också utvecklingsområdena framåt för sysselsättning som insats.

2. Sysselsättning inom socialpsykiatri

2.1 Sysselsättning i socialtjänstlagen

I socialtjänstlagens femte kapitel, 7§ står följande om sysselsättning för målgruppen:

”Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning (...)”

2.2 Sysselsättning som insats och begrepp

Sysselsättning enligt SoL är en biståndsbedömd insats inom socialpsykiatri i Stockholms stad. Insatsen ingår i valfrihetssystemet, vilket innebär att den enskilde som får ett biståndsbeslut om en insats kan välja bland de verksamheter som finns i valfrihetssystemet. Den enskilde väljer mellan kommunala enheter, entreprenader och enskilt drivna verksamheter som är godkända att ingå i valfrihetssystemet. Syftet med valfrihetssystemet är att öka utbudet av verksamheter för att skapa valfrihet för den enskilde brukaren. Handläggaren ska bistå den enskilde med information och vägledning avseende valet av sysselsättning, i de fall den enskilde önskar.

Sysselsättningsverksamheter inom socialpsykiatri har olika inriktningar och profiler. Det finns verksamheter med arbetsrehabiliterande syfte för att den enskilde ska kunna närma sig arbetsmarknaden. Det finns också verksamheter som har annat fokus med exempelvis kreativa aktiviteter, musikskapande och IT för att tillgodose behovet av social samvaro och meningsfulla vardagsaktiviteter. Samlingsbegreppet för insatsen som rymmer dessa olika verksamheter och former av utförande är *sysselsättning*. Det innebär att begreppet sysselsättning är brett och vid utredning av en ansökan om sysselsättning är det av stor vikt att definiera syftet och målet med insatsen tillsammans med den enskilde. Om den enskilde exempelvis önskar sysselsättning för att närma sig arbetsmarknaden bör handläggare informera den enskilde om vilka

utförare som bäst kan hjälpa den enskilde att nå sitt mål. Det är också viktigt att erbjuda sysselsättning för personer med andra målsättningar, som att exempelvis ges möjlighet att ingå i ett socialt sammanhang och ett aktivt vardagsliv med meningsfulla aktiviteter.

I stadens riktlinjer för socialpsykiatri står följande om sysselsättning som insats:

”En biståndsbedömd sysselsättningsverksamhet ska ha ett tydligt syfte med verksamheten som erbjuds och vara utvecklande och arbetsförberedande. Den enskilde ska kunna erbjudas sysselsättning av god kvalitet. Utbudet ska variera från enklare till mer avancerade arbetsuppgifter. Den verksamhet som erbjuds ska även ha ett klart syfte för den enskilde. I verksamheten ska insatser ges som stöder den enskilde med att upprätthålla/utveckla sina resurser avseende främst närvaro, aktivt deltagande, kognitiv förmåga och social förmåga så att exempelvis ett inträde på arbetsmarknaden blir möjligt. Kunskapsbaserade metoder ska användas i verksamheten. Då ansvaret för rehabilitering är fördelat på flera huvudmän är det särskilt viktigt med samverkan mellan berörda myndigheter samt med näringsliv och organisationer.”

2.3 Sysselsättning i uppdragsbeskrivningar och förfrågningsunderlag

För de verksamheter som bedriver sysselsättning inom socialpsykiatri finns förfrågningsunderlag för de privata utförarna samt uppdragsbeskrivning för de kommunala utförarna. Kraven på innehållet i insatsen är desamma, oavsett om det är en privat eller kommunal utförare.

Följande finns att läsa om sysselsättning som insats i ovan nämnda styrdokument:

”Den sysselsättning som efterfrågas innebär strukturerade aktiviteter med individuella målsättningar. Syftet med sysselsättningen är dels att ge ett aktivt vardagsliv med sociala kontakter och en fungerande vardagsstruktur, dels att bidra till återhämtning och framtida arbeten eller studier.

Sysselsättningen ska vara anpassad till den enskildes behov och ha ett klart mål för den enskilde. Sysselsättningen ska stödja den enskilde i att närvara enligt uppgjort schema, vara aktiv och fullfölja arbetsuppgifter, stödja den enskilde i att förstå hur arbetsuppgifter ska utföras samt träna på att vistas i ett socialt sammanhang. Utbudet av arbetsuppgifter ska variera från enklare till mer avancerade och den enskilde ska så långt som möjligt

kunna påverka hur insatsen genomförs. Beroende på den enskildes situation kan behov av stöd variera i omfattning och över tid. På den enskildes begäran ska utföraren utfärda intyg/referens gällande den enskildes deltagande i verksamheten. Den enskilde ska få delta i vissa moment under överenskomna tider eller erbjudas en sysselsättning under mer arbetsliknande former”

2.4 Ersättningsmodellen inom sysselsättning

I budget 2019 fastställde kommunfullmäktige en ny ersättningsmodell för sysselsättning inom socialpsykiatri. Uppdraget som gavs till socialnämnden till 2019 var att den nya ersättningsmodellen skulle implementeras i rutiner och riktlinjer.

I den nya ersättningsmodellen baseras ersättningen på en månadskostnad. Det innebär att de tidigare biståndsbedömda passen och tillhörande resursmätningen utgick.

För att göra handläggningen så rättssäker som möjligt och ha vissa ramar att förhålla sig till fattar biståndshandläggarna beslut i tidsintervaller enligt följande:

- 1-12 timmar/vecka
- 10-24 timmar/vecka
- 22-40 timmar/vecka

Syftet med intervallerna är främst att stärka rättssäkerheten för den enskilde. Handläggaren väljer tidsintervall tillsammans med den enskilde utifrån vad som framkommit i utredningen.

Tidsintervallerna överlappar varandra för att den enskilde ska kunna ha ett flexibelt deltagande och själv kunna välja hur mycket hen vill gå utan att direkt behöva ett nytt biståndsbeslut, och på så sätt främja delaktighet och självbestämmande. Vill den enskilde utöka sitt deltagande över intervallgränserna krävs det en ny bedömning och ett nytt biståndsbeslut. Implementering och uppföljning av den nya ersättningsmodellen pågår ännu.

2.5 Socialpsykiatrins målgrupp och sysselsättning

Inom socialpsykiatri kan personer mellan 20 till 64 år med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Målgruppen som avses inom socialpsykiatrins sysselsättning är på en övergripande nivå samma som den målgrupp som enligt stadens riktlinjer omfattas av

socialpsykiatriens verksamhetsområde. Dessa personer har en psykisk funktionsnedsättning vilket innebär att personen har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden. Dessa begränsningar ska ha funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning.

Socialpsykiatriens målgrupp är bred med en stor variation på ålder, psykiatrisk problematik och stödbehov. Exempelvis kan en ung person med ADHD ha helt andra stödbehov än en äldre person med schizofreni, men båda ryms inom socialpsykiatriens målgrupp. Inom socialpsykiatriens målgrupp ryms också personer som är etablerade på arbetsmarknaden, personer som önskar etablera sig på arbetsmarknaden och personer som har varaktig sjukersättning som inte har arbete som mål. Det är därför av stor vikt att de insatser som socialpsykiatri tillhandahåller utgår från individuella målsättningar och prövningar och är utformade för att på bästa sätt möta varje enskild individs behov av stöd. Det behöver också finnas ett varierat utbud av exempelvis sysselsättningsverksamheter för att kunna tillgodose den enskildes behov och målsättningar.

Vidare är det vanligt med samsjuklighetsproblematik och ytterligare sociala problem i form av hemlöshet och annat som ställer höga krav på verksamheterna och myndighetsutövarna inom socialpsykiatri att utreda, utforma beställningar och utföra på ett sätt som främjar den enskildes återhämtningsprocess och tillgodoser de behov av stöd som kan finnas.

Av de som hade biståndsbedömd sysselsättning under 2019 var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Majoriteten av deltagarna på sysselsättning är mellan 55 och 64 år¹. Detta kan bero på att denna åldersgrupp i större utsträckning har varaktig sjukersättning och är beviljad sysselsättning för att ges möjlighet att ingå i ett socialt sammanhang. Det är även möjligt för äldreomsorgen att bevilja sysselsättning för personer över 65 år. Dessa personer är dock inte inräknade i ovan nämnda siffror.

Det finns anledning att tro att den yngre målgruppen inom socialpsykiatri i högre omfattning har eller har behov av andra arbetsmarknadsinsatser hellre än beviljad sysselsättning inom socialpsykiatri, och att man i bedömningen väger in om behovet kan tillgodoses på annat sätt och om andra möjligheter till sysselsättning är uttömda. Ett exempel är att personer som har försörjningsstöd i första hand hänvisas till stadens Jobbtorg.

---

¹ Socialtjänstrapport 2019, dnr 3.1.1-707/2019

Det behöver säkerställas att det finns tillgängliga sysselsättningar inom socialpsykiatri som motsvarar den yngre målgruppens behov med exempelvis tydligare inriktning mot arbetsmarknaden än vad det gör i dagsläget.

I de senaste årens socialtjänstrapporter konstateras ett minskat deltagande på sysselsättning, både i antal personer och i den omfattning de enskilda deltar i sin sysselsättningsverksamhet. Det är inte fastställt vad detta beror på.

2.6 Återhämtning och sysselsättning

För att stötta en person som blir psykiskt sjuk behöver socialtjänsten arbeta återhämtningsinriktat, vilket bland annat handlar om att arbeta relationsbyggande och stärka och stödja individen på olika sätt. I ett återhämtningsinriktat arbetssätt ingår att stärka den enskildes engagemang, vilja till förändring och förmåga att ta ansvar för och ta hand om sig själv. Att stödja personen att etablera relationer med andra människor och att hitta och inta betydelsefulla roller i samhällslivet är andra viktiga komponenter.² Ett sätt att främja återhämtning är att den enskilde får möjlighet att återta viktiga roller i samhället, leva ett engagerat vardagsliv och känna att man tillhör och bidrar. Arbete och/eller sysselsättning har en väsentlig betydelse för personlig återhämtning.³

För den som för tillfället inte vill eller kan studera eller arbeta kan sysselsättning med individuell målsättning och uppföljning dels ge ett mer aktivt vardagsliv med sociala kontakter och en fungerande vardagsstruktur, dels bidra till återhämtning och möjlighet till framtida arbete.⁴

2.7 Alfa och IPS-programmet

Inom Arbetsmarknadsförvaltningen finns verksamheten Alfa, som är en förkortning av *Alternativ förmedling av sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning*. Alfa är en resurs för socialpsykiatriens målgrupp och är inte en biståndsbedömd insats. Alfas vägledare ger information om vägar till sysselsättning, studier, praktik eller arbete. Vägledningen

² Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd – stöd för styrning och ledning, Socialstyrelsen, september 2018

³ <https://www.vetenskaphalsa.se/darfor-ar-arbete-sa-viktigt-for-unga-med-psykisk-ohalsa/>

⁴ Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd – stöd för styrning och ledning, Socialstyrelsen, september 2018

underlättar både för brukare och professionella och ger snabb och aktuell information om den enskildes möjligheter att hitta önskad form av sysselsättning utifrån olika myndigheters uppdrag.

Under 2019 deltog totalt 96 personer i någon av Alfors verksamheter. Antal nya deltagare var 26 personer.⁵ Inom Alfa finns ett IPS-program. IPS står för *Individual placement and support* och är en evidensbaserad metod som syftar till att ge personer med psykiska funktionsnedsättningar stöd att hitta, få och behålla ett arbete. Målet med insatsen är ett arbete på den ordinarie arbetsmarknaden, med avtalsenlig lön. Stödet avslutas inte när individen får ett arbete utan finns kvar till dess att han eller hon inte längre önskar stöd. IPS som metod ansluter sig till de grundprinciper som finns kring återhämtningsorienterad praktik. Arbetet den professionelle utför syftar till att stödja individen i sin återhämtning från psykisk ohälsa.⁶

Inom IPS bedömer man inte arbetsförmågan och tränar inte på färdigheter i en skyddad miljö, vilket är vanligt i arbetsrehabilitering som bygger på arbetsförberedande träning. Efter en kort kartläggning av individens preferenser, bakgrund och mål börjar man söka arbete direkt. När den enskilde får ett arbete ger arbetskonsulenten stöd till både individen och arbetsplatsen i vilka anpassningar som behövs för att klara arbetet. Ingen utesluts på grund av att han eller hon inte är redo, har misslyckats tidigare, har vissa symptom eller använder droger. Inom IPS skräddarsys stödet efter den enskildes preferenser och önskemål. Huvudprincipen i IPS är alltid individens önskemål.

I Socialstyrelsens nationella riktlinjer för schizofreni och schizofreniliknande tillstånd är IPS en rekommenderad insats. Socialstyrelsen menar att socialtjänsten och hälso- och sjukvården bör ”*inom ramen för sitt ansvar och i samverkan med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan erbjuda individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen (individual placement and support) till personer med schizofreni och schizofreniliknande tillstånd och ingen eller svag arbetsmarknadsanknytning.*” Insatsen ges prioritet 1 i riktlinjerna, vilket innebär högsta prioritet. Socialstyrelsen skriver att åtgärden har en markant bättre effekt på återgång i arbete än

---

⁵ Socialtjänstrappport 2019, dnr 3.1.1-707/2019

⁶ Slutrapport för Unga Ut- Rapport 2016 om ALFA:s projekt unga vuxna inom riktade insatser för personer med psykisk ohälsa dnr 1.5.2-61/2017

arbetsförberedande träning och även ger bättre privatekonomi och bättre hälsa.

3. Slutdiskussion

3.1 Sysselsättning i förhållande till nationella och lokala mål för funktionshinderpolitiken

Regeringens nationella mål för funktionshinderpolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. För att uppnå det nationella målet för socialpsykiatriens målgrupp är det viktigt att beakta att behovet av stöd kan se annorlunda ut för personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning jämfört med personer med fysiska eller intellektuella sådana. För socialpsykiatriens målgrupp behövs ofta inte fysiska anpassningar eller kompensatoriskt stöd från personal. Istället förordar de nationella riktlinjerna för schizofreni och schizofrenilikande tillstånd ett samordnat stöd med fokus på återhämtning, delaktighet i beslutsfattande och färdighetsträning.

I stadens *Program för delaktighet och tillgänglighet* finns följande att läsa om sysselsättning:

”Möjligheten till praktik och arbete ska stärkas genom ändamålsenligt stöd och effektiv matchning ska personer med funktionsnedsättning kunna stärka sina möjligheter att delta på arbetsmarknaden. Insatserna ska bidra till personlig utveckling, inkludering och motverka diskriminering. Individuella stödformer och insatser, såsom daglig verksamhet och sysselsättning eller andra former av extra stöd för att komma ut i arbetslivet, ska underlätta övergång till arbete eller studier och förebygga att unga med funktionsnedsättning varken arbetar eller studerar.

Insatserna ska utformas tillsammans med varje enskild person så att alla kan utveckla sina förmågor utifrån egna behov och önskemål. Inlåsnings effekter som kan uppstå om andra aktörer inte ser personer med funktionsnedsättning som sin målgrupp ska identifieras och förebyggas genom samverkan och samordnat stöd inom staden och med andra ansvariga aktörer. Stödet ska präglas av helhetssyn och flexibilitet. I det ingår även att planera stödet så att

personen kan delta under trygga förhållanden och klara sin försörjning, under tiden och när insatserna upphör”⁷

3.2 Behov av utveckling av sysselsättning som insats

Socialpsykiatriens målgrupp är bred, och de personer som erhåller socialpsykiatriska insatser har många gånger varierande funktion och behov, är i olika åldrar och har olika aktörer runt om sig som tillhandahåller olika former av stöd. Sysselsättning som insats etablerades i samband med psykiatireformen, och hade då ett annat syfte för den målgrupp som många gånger vistats ett flertal år på institution. Sen dess har förändringar skett inom socialpsykiatriens målgrupp samt att det i dagsläget finns tillgång till mer effektiv psykofarmaka och andra rehabiliterande metoder som gör att även personer med allvarliga psykiska sjukdomar kan arbeta med rätt stöd.

För att erbjuda individuellt anpassade insatser och stöd för socialpsykiatriens målgrupp behöver staden kunna erbjuda sysselsättning som både kan verka arbetsförberedande med rätt omfattning och typ av stöd samt sysselsättning som fyller andra funktioner för den enskilde, exempelvis en meningsfull aktivitet och social samvaro. För att implementera ett mer arbetsförberedande förhållningssätt i sysselsättningsverksamheterna krävs politiska beslut och ekonomisk styrning.

Det kan vara av betydelse att särskilja de verksamheter som arbetar med arbetsrehabilitering från de verksamheter där personerna exempelvis i stor utsträckning har varaktig sjukersättning och inte önskar närma sig arbetsmarknaden. Det är dock av stor vikt att båda alternativen finns tillgängliga för målgruppen, även om man utifrån ett begreppsförtydligande perspektiv skulle kunna kalla dem olika saker och därmed åtskilja dem. Att ha olika namn på insatserna är även ett sätt att ytterligare tydliggöra syftet med biståndet.

Det är också viktigt att fånga upp den yngre målgruppen, och kanske främst de unga som erhåller aktivitetsersättning som inte har tillgång till stadens Jobbtorg. I arbetet med denna målgrupp är det av stor vikt att ha ett återhämtningsperspektiv där en insats som sysselsättning utgör en viktig grundsten. Forskning tyder på att

---

⁷ Stockholm stads program för delaktighet och tillgänglighet, s. 18

sysselsättning främjar egenmakt, engagemang i aktivitet och socialt nätverk bland deltagarna⁸.

För den yngre målgruppen som har en stor del av ett arbetsliv framför sig är det viktigt att erbjuda stödinsatser som på sikt främjar ett inträde på arbetsmarknaden och därmed också en möjlighet till delaktighet i samhällslivet. Även personer i målgruppen som har varaktig sjukersättning eller försörjningsstöd kan vara i behov av utökat stöd för att närma sig arbetsmarknaden och för att undvika en inlåsnings effekt på stadens sysselsättningsverksamheter, i de fall det är den enskildes önskemål.

Det har under utredningen framkommit att det därmed finns behov av en ny insatstyp inom socialpsykiatri för att möta det stödbehov som finns för personer i målgruppen som vill närma sig arbetsmarknaden, men inte har tillgång till Jobbtorg eller där stödbehovet överskrider det som Jobbtorg kan erbjuda.

Insatsen skulle syfta till att ha ett starkare fokus på arbetsrehabilitering för personer som behöver individuellt stöd att närma sig och på sikt etablera sig på arbetsmarknaden. Utifrån evidens och nationella rekommendationer i Socialstyrelsens riktlinjer skulle det behöva krävställas att utförarna i denna insats arbetar konsekvent med IPS och/eller supported employment (SE). IPS är en del av SE, där SE är en metod som ger stöd till personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden med professionellt stöd. I det fall staden skulle ha flera IPS/SE-verksamheter i en upphandlad form, fordrar det att man ser över ersättningssystemet för denna insatstyp. Det behöver även utredas grundligare i vilken form denna tjänst ska upphandlas. Detta behöver utredas tillsammans med enheten för juridik, upphandling och föreningsstöd på socialförvaltningen samt juridiska avdelningen samt ansvarig controller på stadsledningskontoret.

Vidare kan det finnas skäl att titta närmre på hur ett införande av en ny insatstyp med arbetsrehabiliterande syfte förhåller sig till arbetsmarknadsförvaltningens uppdrag. Ytterligare ett alternativ skulle vara att utöka Jobbtorgens uppdrag till att även inkludera personer inom socialpsykiatri som inte uppstår försörjningsstöd. Fördelen med detta alternativ är att målgruppen får tillgång till verksamheter som redan är etablerade inom staden. En eventuell

---

⁸ Eklund och Markström. Outcomes of a Freedom and Choice reform in Community Mental Health Day Center Services, Vol. 4, Nr 6, Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research, 2015

nackdel är att Jobbtorgen i dagsläget inte erbjuder det omfattande stöd om exempelvis Alfa gör enligt IPS, samt att det i sådana fall skulle behövas fler resurser inom Jobbtorgen att möta den här målgruppens behov. Detta behöver klargöras tillsammans med arbetsmarknadsförvaltningen och i sådana fall även regleras i budget.

Utifrån en konkurrenssynpunkt behöver man även klargöra hur en upphandlad insats som denna med fokus på IPS förhåller sig till Alfas verksamhet, som är kostnadsfri och icke biståndsbedömd i dagsläget. Detta behöver ske i samråd med juridiska avdelningen på stadsledningskontoret och arbetsmarknadsförvaltningen.

Traditionell sysselsättning inom socialpsykiatri så som den ser ut idag behöver kvarstå som ett alternativ även om en ny typ av insats med annat fokus skulle införas, eftersom det finns personer i målgruppen som får sina behov av social samvaro och meningsfulla vardagsaktiviteter tillgodosedda genom att delta i dessa verksamheter. Samtliga insatser behöver ha ett starkt fokus på återhämtning, och då med utgångspunkten att återhämtningsprocessen i sig är högst individuell och därmed kräver individuellt utformade möjligheter till stöd.

3.3 Socialförvaltningens förslag

För att definiera sysselsättning som insats samt förtydliga vilken typ av verksamheter som ska ingå och ytterligare klargöra syftet med insatsen föreslår socialförvaltningen följande:

- Att den sysselsättning som främst beviljas i syfte att tillgodose individers behov av social samvaro och meningsfulla vardagsaktiviteter särskiljs från den sysselsättning som beviljas i syfte att möjliggöra för den enskilde att närma sig arbetsmarknaden. Detta genom att införa en ny form av sysselsättning med starkare fokus på arbetsrehabilitering. Förtydligande behöver då ske i riktlinjer och andra styrdokument. Det behöver även klargöras i vilken form denna tjänst ska upphandlas. Denna fråga behöver utredas tillsammans med enheten för juridik, upphandling och föreningsstöd på socialförvaltningen samt juridiska avdelningen och ansvarig controller på stadsledningskontoret.

- Att göra en översyn av ersättningssystemet inom sysselsättning och att socialförvaltningen tillsammans med kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda frågan huruvida en annan ersättning kan vara

aktuell för de mer socialt inriktade sysselsättningsverksamheterna. Detta då det kräver andra resurser av utföraren att arbeta med ett arbetsrehabiliterande fokus utifrån IPS än de verksamheter som syftar till att skapa social samvaro och meningsfulla vardagsaktiviteter för de enskilda deltagarna.